

De geboorte van de Stichting Vrienden van Beeckestijn

Inleiding

Het huidige bestuur van de vriendenstichting heeft mij verzocht om in verband met haar 25-jarig bestaan dit jaar een bijdrage te leveren. Het is mij een eer om aan dat verzoek te voldoen met onderstaand artikel.

Kultuurnota 1986

1986 is voor Velsen op het gebied van de cultuurconservering een zeer belangrijk jaar. In juni van dat jaar verschijnt namelijk de gemeentelijke 'Kultuurnota'. Een belangwekkend stuk, omdat aan het onder mijn leiding staande Gemeentearchief Velsen een groter werkterrein wordt toegedacht.

Het Archief is tot dan belast met de uitvoering van taken zoals die zijn vastgelegd in de Archiefwet en uitvoerende regelingen en met het naar buiten brengen en verstrekken aan belangstellenden van historische informatie in de vorm van boeken, films, lezingen enz.

Die rol was iets eerder al uitgebreid met werkzaamheden op het gebied van monumentenzorg. Ter ondersteuning van de gemeentelijke Monumentencommissie namelijk werd de kunsthistorica drs. Joke van der Aar per 1 januari 1985 aangesteld voor het inventariseren, beschrijven en documenteren van monumenten in de gemeente Velsen. Zij werd organiek ondergebracht bij het archief.

In de nota wordt het Gemeentearchief omschreven als een onmisbare verzameling van gegevens en voorwerpen die voor de geschiedenis en de topografie van Velsen van belang zijn. Op het gebied van de conservering heeft het een dienstverlenende, documenterende en educatieve taak. In de nota wordt vastgelegd dat het college van burgemeester en wethouders uit dien hoofde overwegen het beheer van het gebouw Beeckestijn over te hevelen van het Bureau Culturele Zaken naar het Gemeentearchief. Bezien zou dan worden in hoeverre het mogelijk is - na vertrek van de Culturele Raad van Noord-Holland - de vrijkomende bovenverdieping van Beeckestijn door het Gemeentearchief te laten benutten voor tentoonstellingsdoeleinden in samenwerking met andere disciplines.

DIENST GEMEENTEARCHIEF VELSEN

Als gevolg van de uitwerking van de Kultuurnota 1986 wordt het Gemeentearchief Velsen binnen het kader van de inpassing in een nieuwe ambtelijke organisatie omgezet in de Dienst Gemeentearchief en wel per 1 juni 1988. Hiermee wordt een

nieuwe tendens ingezet om taken met betrekking tot cultuurconservering te bundelen; Velsen vervulde daarmee een voortrekkersrol in Noord-Holland. Het cultuurconserverende werkerrein van de nieuwe dienst omvat dan de volgende werkvelden:

- archiefbeheer en documentatie;
- monumentenzorg en archeologie en
- **museumcomplex Beekestijn.**

Naast mijn functie van gemeentearchivaris word ik bij raadsbesluit benoemd tot directeur van de nieuwe dienst en mevrouw Joke van der Aar als waarnemend directeur en conservator. Voor de financiële administratie wordt de heer Harry P. Veenboer toegevoegd.

Museumcomplex Beekestijn

Museumnota

Als gevolg van de uitwerking van de Kultuurnota 1986 ziet in oktober 1990 de Museumnota Beekestijn het levenslicht.

Museumnota Beekestijn 1990

Doelstellingen

Als beleidsvoornemen is opgenomen dat de Dienst Gemeentearchief (kort daarna door een reorganisatie aangeduid als Afdeling Cultuurconservering) moet trachten het museum Beekestijn aantrekkelijker en meer commercieel te maken en het statische karakter te doorbreken. Om dat te bereiken zijn in de nota een aantal doelstellingen geformuleerd.

De geformuleerde speerpunten zijn:

- Collectievorming specifiek gericht op de essentie van de buitenplaats, namelijk de tuinen, gebouwen, stijlkamers, de bewoners en de waaierscollectie Felix Tal. Een mooi en succesvol voorbeeld daarvan is het in bezit in krijgen in 1992/ 1993 met externe gelden van de belangrijkste waaiers uit de collectie Felix Tal.
- Publieksgerichtheid door middel van exposities, schoolprojecten, tableauxvivants etc.

Een aansprekend voorbeeld van dit laatste punt is de samenstelling van een leskist in 1992 over het leven en werken op een 18de-eeuwse buitenplaats. Daaraan is een bezoek aan Beekestijn gekoppeld met een ontvangst en rondleiding door de keukenmeid Saartje en meneer Boreel.

De eerste grote expositie die met succes wordt gebracht is *Zegepralend Kennemerland, buitenverblijven langs de binnenduinrand*.

Het vertrek van de Culturele Raad van Noord-Holland uit de bovenverdieping van het herenhuis maakt het mogelijk noodzakelijke en **ingrijpende maatregelen** te treffen.

De belangrijkste zijn:

- Verbouwing en aanpassing van het hoofdgebouw in 1991/ 1992. Het ontwerp is van architectenbureau Braaksma en Roos. De directie wordt gevoerd door Gemeentewerken en de uitvoering geschiedt door de firma Holleman.
- Personele ondersteuning door uitbreiding van de conciërge- en suppoostenfuncties, het inschakelen van stagiaires en vrijwilligers;
- Restauratie van de tuinen en het landschapspark naar de kaart van Michael uit 1772;
- Verplaatsen van de antieke tuinbeelden;
- Commercieel aantrekkelijk maken van Beeckestijn. Een prachtig voorbeeld daarvan is het aantrekken in 1991 van de *Home and Garden Fair*. Een evenement dat landelijke bekendheid zou krijgen en Beeckestijn op de kaart zou zetten.
- **Het in het leven roepen van een vriendenstichting of -vereniging.**

Conservator Joke van der Aar en ondergetekende kijken met de nodige zorg toe hoe de prachtige laat 17de-eeuwse beeldengroep 'De schaking van Venus en Amor door Vulcanus' wordt verplaatst van achter het herenhuis naar de zuidelijke spiegelvijvertuin, april 1992.

Stichting Vrienden van Beeckestijn

Het laatste punt is voor dit verhaal belangrijk en staat in de museumnota omschreven als volgt:

"Vele musea kunnen een beroep doen op een Vereniging van Vrienden die ...het museum financieel ondersteunt. Ook voor museum Beeckestijn zal het initiatief genomen worden tot oprichting van een dergelijke organisatie."

Aan mij de schone taak om ook daarmee aan de slag te gaan. En dat gebeurde. Direct kwam bij mij het voornemen op om mogelijke bestuursleden te benaderen die uit hoofde van hun beroep bij machte waren om van grote betekenis te kunnen zijn voor het museum. En wel op het gebied van het uitvoeren van de doelstellingen van de stichting i.o., het genereren van gelden en het bestuurlijk leiden van de nieuwe stichting of vereniging. En zo geschiedde. Op 16 juli 1991 heb ik overeenkomstig de museumnota ten overstaan van notaris Karel P. Ackema de Stichting Vrienden van Beeckestijn opgericht.

Voor mijn keuze van de kandidaat-bestuursleden zijn ervaring en hun beroepen en functies bepalend. Die moeten ondersteunend zijn aan de doelstellingen van de stichting. Het betrokken zijn bij zo'n prachtig project als Beeckestijn valt bij degenen die ik benader voor een bestuursfunctie zo in goede aarde dat het geen enkel probleem vormt.

De stichtingsakte vermeldt als het eerste benoemde bestuur:

- de heer Mari C.F. van der Vlis, directiewoordvoerder van Hoogovens, voorzitter;
- de heer Jan Visser, oud-directeur van Hoogovens, penningmeester;
- de heer Maarten Veth, vennootschapdirecteur van Gelder Papier, bestuurslid;
- de heer Yske Braaksma, architect, bestuurslid;
- de heer Léon F. Klein Schiphorst, adjunct-hoofdredacteur Haarlems Dagblad/ IJmuider Courant, bestuurslid.

Als adviseurs treden op Joke van der Aar, conservator en ondergetekende als directeur van het museum Beeckestijn.

Uiteraard zijn in de oprichtingsakte ook regels opgenomen over **het doel van de stichting** en het **verkrijgen van middelen**.

Het doel bestaat in grote lijnen uit het wekken van belangstelling voor en de bevordering van de belangen van het Museumcomplex Beeckestijn. De middelen moeten grotendeels worden verkregen door het werven van donateurs, sponsors, subsidies en het organiseren van evenementen.

Kort na het passeren van de oprichtingsakte treden de heer Karel Ackema, notaris, als secretaris en mevrouw G.J.A. (Truus) Valkering, juriste Hoogovens, als bestuurslid tot het bestuur toe.

Op 19 juni 1993 testten de bestuursleden en adviseurs van de vriendenstichting met aanhang de Beeckestijn fietsroute uit met afsluitend een picknick op het buitenverblijf. Het was een feestje.

Het voert te ver om in het kader van dit artikeltje alle bestuursmutaties tot op de dag van vandaag weer te geven.

Tussen het museum en de stichting ontstaat een enthousiaste samenwerking. In verband met de nieuwe aanpak en daarmee het gebruik van de ruimten, moest de Stichting Felison in 1990 de zolder van het noordelijk koetshuis, dan dienende als

expositieruimte van eigentijdse kunst, ontruimen. De vrijkomende ruimte wordt voor een deel bestemd als kantoor- en vergaderruimte van de Vriendenstichting.

De archeologische werkgroep Velsen krijgt op basis van een beleidsvoornemen in de museumnota, een groot deel van de zolder als depot en werkruimte van het hoofdgebouw tot haar beschikking.

Het stichtingsbestuur komt direct, maar ook in de jaren die volgen, met een reeks ideeën en voornemens om aan zijn doelstellingen inhoud te geven. Het is hier de plek om aan te geven dat Jan Koks een grote bijdrage heeft geleverd aan de uitvoering van de taken van de Vriendenstichting.

Ik zal me beperken tot het geven van een overzicht van de belangrijkste activiteiten uit de beginperiode.

Overzicht van de eerste stichtingsactiviteiten

- Najaar 1991 - Vaststelling van regels voor het donateurschap . Afhankelijk van de hoogte van de donatie kan een titel (Heer of Vrouw, Rentmeester etc.) worden verworven.
- feb. 1992 - Verschijnen van de eerste nieuwsbrief.
- mei 1992 - Picknicken op Beeckestijn inclusief een fiets- en wandelroute.
- Latere succesvolle evenementen zijn ondermeer de kerstmarkten en de tuinconcerten.

Door het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd moest ik in september 1993 een van de mooiste banen die ik mocht vervullen uit handen geven.

Het werd voor mij een onvergetelijk afscheid in Beeckestijn met mijn gezin, familie, vrienden, medewerkers van de Dienst Gemeentearchief, gemeentelijke bestuurders en collega's.

*Afscheid als
museumdirecteur en
gemeentearchivaris,
10 september 1993*

Als cadeau wordt mij de tentoonstelling *Wuiven met waaiers* aangeboden. De expositie mag ik zelf samen met mijn echtgenote openen. Het bestuur van de vriendenstichting benoemt mij tot *Vriend voor het leven* en daar ben ik trots op.

Ik neem afscheid als ambtelijk medewerker, maar bijna tegelijkertijd treed ik toe als bestuurslid van de Stichting Vrienden van Beeckestijn. Daarbij zal ik me vooral bezig gaan houden met fondsenwerving voor de restauratie van de tuinen en het park.

De vernieuwde aanpak van Beeckestijn houdt ook in dat er een nieuw beheersplan voor de formele tuinen en het landschapspark wordt opgezet. Daarbij streven de museumdirectie en de sector Groenvoorziening van de gemeente Velsen naar een beheer dat toegespitst is op de cultuurhistorische waarden van Beeckestijn. De bedoeling is de tuinen en het park op termijn terug te brengen naar de kaart van tuinarchitect Michael uit 1772.

In 1994 besluit het gemeentebestuur over te gaan tot de restauratie onder voorwaarde dat deze met externe gelden gefinancierd gaat worden. De Stichting Vrienden van Beeckestijn wordt gevraagd het museum te ondersteunen om de benodigde gelden door middel van subsidiëring en sponsoring bijeen te brengen. Het verzoek zou een bewonderenswaardig resultaat opleveren.

Coördinator van die restauraties en eindverantwoordelijke is mijn opvolgster Joke van der Aar. Zij wordt bijgestaan door een begeleidingscommissie onder meer bestaande uit kunsthistoricus Lucia Albers, tuinarchitect Lia Copijn, Timo Laan van Arcadis en ondergetekende. Zelf zit ik in die commissie als subsidiecoördinator en lid van de werkgroep tuinen namens de Stichting Vrienden van Beeckestijn. Vanuit de Velsense samenleving is Wim Veenendaal bereid gevonden om de inzet van een steeds groter wordende grote groep vrijwilligers te coördineren om het onderhoud van de te restaureren tuinen uit te voeren.

Het is een geweldig en boeiend avontuur. In 1996 is er voldoende geld om de eerste fase bestaande uit de reconstructie van de bloemwaaier, de kersentuin en een diagonale laan van het sterrenbos aan te leggen. Later volgen ook de restauratie van het landschapspark, de reconstructie van de centrale trappartij (beide met Europese subsidie) en de landschapstuin binnen de formele tuinen. Waar decennia lang twijfel was geweest of de kaart van Michael een ontwerpkaart was, is uit de werkzaamheden gebleken dat de kaart van Michael een weergave is geweest van een in 1771 reeds bestaande toestand.

Het feit dat verwerving van de waaiers van Felix Tal en het uitvoeren van de tuinrestauraties moet plaatsvinden met externe gelden geeft al aan dat politiek Velsen niet stond te trappelen om te investeren in Beeckestijn. Meer en meer wordt duidelijk dat een meerderheid van bestuurlijk Velsen voorstander is voor het afstoten van de buitenplaats. Dat wordt in juni 2000 helemaal duidelijk als de gemeenteraad besluit om in onderhandeling te treden met Natuurmonumenten, ondanks een door

museumdirecteur Joke van de Aar te vuur en te zwaard verdedigd plan om Beeckestijn te ontwikkelen tot een Nationaal Tuinmuseum. Dat plan is ontstaan vanuit de gedachte dat Beeckestijn op landelijk niveau van betekenis is, en dat een verbreding van het draagvlak nodig was om de toekomst van het museum veilig te stellen, uitgaande van een sterke combinatie tussen cultuur en commercie. Ondanks breed gedragen protestacties en ondanks een gloedvol betoog van Mari van der Vlis als voorzitter van de vriendenstichting om af te zien van de verkoop van Beeckestijn tijdens een gemeentelijke inspraakbijeenkomst over bezuinigingsvoorstellen.

Ingebruikneming van de bloemwaaier en de kersentuin als eerste restauratiefase op 26 juni 1997. V.l.n.r.: Velsens wethouder Cees Visser, museumdirecteur en projectleider Joke van der Aar, kunsthistoricus Lucia Albers, ondergetekende en tuinarchitect Lia Copijn.

Beeckestijn kwam uiteindelijk wat het groen betreft in handen van Natuurmonumenten en wat het steen aangaat in die van de Vereniging Hendrick de Keyser. Museum Beeckestijn met zijn stijlkamers, aansprekende exposities en tableaux vivants is verleden tijd. Zelf houd ik het in 2002 voor gezien. Wat blijvend is, zijn de prachtige gebouwen, de tuinen, de boeiende geschiedenis van het buiten en, naar ik hoop, de Stichting Vrienden van Beeckestijn. Want de vriendenstichting heeft altijd een belangrijke bijdrage geleverd aan het verbreden van de basis van het museum en het verbeteren van de tuinen door sponsorwerving en door commerciële activiteiten te ontwikkelen.

Velsen-Zuid, 22-8-16

Siebe Rolle